

דברי חכמה

גיליון מס. 2947 * יד תשרי תשפ"ז * 25 בספטמבר 2026
כפר הנשיא * עלון פנימי

עורכת: דורית צחור dorittb1963@gmail.com

סוכות 2026:

יום שישי, 25 בספטמבר עד יום שבת, 3 באוקטובר

חג סוכות בקיבוץ כפר הנשיא
חוגגים יחד, שמחים יחד

26.9 בשעה 15:00
מסיבת סוף בציר וחגיגת
עשור לכרם תל רומן

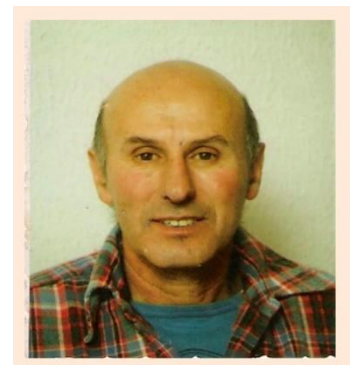
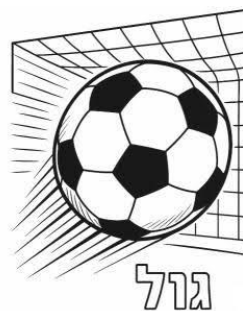
28.9 בשעה 17:00
ערב פנסייתים משחקי חשיבת
במרפסת של שרה דבולט

30.9 בשעה 18:00
ערב מרקים ומופע כשרונות
במשק ילדים

1.10 בשעה 18:00
מדורה ומעגל
מתופפים בפארק

3.10 בשעה 16:00
טורניר בכדורגל
לזכרו של
צביקה קורנבליט במגרש

חג שמח!
פרטים נוספים ינתנו בהמשך.
מחכים לשמוח איתכם
ועדת תרבות וצוות החג

• פז

שנה חדשה שנה של זהב: שנה של פז, תשפ"ז.

אז בין כל האיחולים והברכות לשנה החדשה מותר לנו לאחל שתהיה זו שנה של פז, ואפילו אם לא נהיה פתאום עשירים, אולי הפז שלנו יהיה בהרבה חיוכים, אהבה ונדיבות לב.

תשפ"ז תהיה שנה מעוברת, כלומר יהיו בה שני חדשי אדר. אדר א' הוא החודש הנוסף, וכדאי יהיה לחכות לאדר ב' בו נחגוג, נתחפש, ונאכל הרבה ממתקים!

• שנת בריאות

אינני יודעת כמה מהקוראים שלנו שמו לב לכך, שבשבוע שעבר לא הופיע הטור הזה. הסיבה הייתה שחליתי במגיפה ששוב מרימה ראש בארץ, ואולי גם בעולם (?) קורונה, או בשמה האחר covid 19. לעומת הפעם הקודמת שהייתי חולה, ועברה עלי בחמישה ימים של חופשה מאולצת בבית, הפעם זה היה הרבה יותר קשה, ואפילו לא הייתי מסוגלת לכתוב את השורות שלי. ייתכן שהגורם לכך הוא שאני פשוט זקנה יותר בשש שנים... אז, שתהיה לכולנו שנת בריאות!

• שנה שעברה

אני מנסה להעלות על דעתי באיזה הקשר נכון לומר את הטעות הזאת "שנה שעברה" או "שבוע שעבר". אם אתם מתכוונים למה שהיה בשנה שעברה, אז כוונתכם לומר "השנה שעברה". כשאנחנו מתכוונים לשנה המסויימת, למשל תשפ"ו, או 2025, זאת השנה שעברה, ולכן: בשנה שעברה, בשבוע שעבר.

• בשנה שעברה, ממש בסופה, התארחנו בבית ותיקי הגליל:

בית ותיקי הגליל עבר, בתקופת המלחמה שיפוץ, שדרוג ומתיחת פנים. ואנחנו, ותיקי כפר הנשיא הוזמנו לביקור VIP במקום. כמעט אי אפשר להכיר את המקום אחרי השינויים שעברו, ועדיין עוברים עליו. הוספת שטחים, שינוי יעודי שטחים, הוספת חדרים למתן שירותים נוספים לוותיקים.

כתבתי לפני כשנה על השיפוץ הזה, שהיה אז בעיצומו. ועכשיו כאשר הוא כמעט הסתיים יש לנו במה להתגאות. השיפוץ הזה חוסך את הצורך לפצל את הפעילות בין קלור לבין בית ותיקי הגליל, ומגדיל מאד את נפח הפעילות בבית.

את הסיור הובילה מנהלת הממלכה הזאת, אופיר חמל ממעיין ברוך. מכיוון שאני מכירה את אופיר מאז שנכנסה לנהל את מרכז היום (אני מוכרחה למצוא שם מתאים יותר למקום הזה. לקרוא לו רק מרכז יום, ואפילו "בית ותיקי הגליל" לא משקף בכלל את גודלו ועוצמתו), אני מלאה התפעלות מההתפתחות של המקום יחד עם התפתחותה של המנהלת אופיר חמל. אחד הדברים הנפלאים שהעמותה יודעת לעשות, זה ללמוד ולשנות תוך כדי תנועה. יש תכנון כולל, אבל המציאות מכתילה כל הזמן צרכים זמניים וקבועים, והגמישות שהנהלת הבית מגלה, מאפשרת היענות מיטבית לצרכים.

אני מוכרחה בהזדמנות זאת, להמליץ על חוברת הפעילות של עמותת ותיקי הגליל לשנת תשפ"ז. מעבר למידע על כל הפעילויות השנתיות, על כל הטיולים בארץ ובחו"ל, יש גם הרבה מידע הקשור לבריאות הגופנית והנפשית של בני הגיל המבוגר.

• רחל רבין ז"ל

בערב ראש השנה, בגיל 101 הלכה לעולמה רחל רבין-יעקב ממייסדי הקיבוץ מנרה.

רחל הייתה דמות מרכזית בציבוריות ובעולם החינוך של הגליל, של התנועה הקיבוצית, של תנועת העבודה הישראלית ושל המדינה כולה. היא הייתה, עבורי ועבור רבים אחרים הסמל של מנרה, ושל ההתיישבות על הגבול.

רחל שהייתה מורה לביולוגיה, הייתה מהמייסדים של בית הספר "הר וגיא", תוצאה של מחשבה פורצת דרך להקמת בית ספר, שיהיה גדול מספיק כדי לתת מענים חינוכיים לילדי הקיבוצים באזור.

בשלב מאוחר יותר רחל הייתה מפקחת באגף לחינוך התיישבותי במשרד החינוך, ומשם עלתה לתפקיד מנהלת הפיקוח באגף, שהוא התפקיד השני בחשיבותו באגף של משרד החינוך.

רחל הייתה מהיוזמים והמקימים של מכללת תל-חי, והייתה חברה בוועד המנהל של המכללה האקדמית.

בין לבין שימשה רחל בתפקיד מזכירת הקיבוץ שלה כמה וכמה פעמים, ושימשה בתפקידים שונים בתנועה הקיבוצית.

אני אהבתי תמיד לשמוע את רחל, היא הייתה הקול של החלוציות בלי מרכאות, הקול של צדקת הדרך, ובהיותה חברה בקיבוץ ספר, החיה מול לועי התותחים, בדירה קטנה וצנועה, לבושה בצניעות, כשעיניה הלא מאופרות הקרינו הרבה חכמה, הייתה דוגמא לדרך.

אגב, רחל ספרה לי פעם שאחיה, יצחק רבין ז"ל, היה נמנע הרבה פעמים מלקפוץ לביקור במנרה בשבת, משום שבתפקידו הוא היה מחויב לקחת אתו נהג וגם מאבטח, והוא לא רצה לגזול מהם את מנוחת השבת שלהם. איפה יש עוד ראשי ממשלה כאלה?

מותה של רחל רבין הוא סופו של עידן. בימיה האחרונים היא לא זכתה לחזור לביתה מהפינוי במלחמה, אבל זכתה להיקבר באדמת מנרה, בטכס מכובד ורב משתתפים.

יהא זכרה ברוך.

ובשולי הדברים: באותו היום שבו נקברה רחל רבין, נקברה רחל נוספת, רחל פרנקו ז"ל, המחוננת שלנו, אמו של דני פרנקו וחמותה של בתנו חדוה. על הסמיכות הזאת אני כל הזמן מזמזמת לעצמי את השורה מהשיר של להקת הנח"ל: "רחל, רחל – אורך יהל". מתגעגעת.

• אסנת שבתאי ז"ל

אסנת, שהייתה מנהלת בית הספר "מבוא גליל", וגם מהחברים המרכזיים בעמיעד, נפטרה אחרי מאבק ממושך במחלת הסרטן. אני בטוחה שיש בינינו הרבה חברים שהיו תלמידים שלה בבית הספר ו/או הורים או מורים, שזוכרים אותה לטובה.

אסנת, הייתה רעייתו של ווייצמן שבתאי, שאין מי שלא הכיר אותו דרך עיסוקו בתחום הרכב, בעמיעד, במועצה האזורית ובתחום הנהיגה המונעת.

גם אסנת וגם ווייצמן היו עבורנו ידידים מאירי פנים, שתמיד היה כיף לפגוש.

לילדיהם: עתרת, שחף (השף בעל המוניטין העולמי) ונצר, שלוחים ממני תנחומים

עד כאן להיום, לקראת סוכות, מאחלת לכל קוראינו מועדים לשמחה.

וכך כתבו חברה לעבודה מבי"ס מבוא הגליל:

לזכרה של אסנת שבתאי ז"ל

אנו נפרדים מאסנת שבתאי מנהלת בית ספר מבוא הגליל לשעבר. אסנת החלה את דרכה בבית הספר מבוא הגליל כמורה למדעים. בהמשך קיבלה על עצמה את ניהול מרכז הלמידה, אותו הובילה במקצועיות רבה. במרכז הלמידה למדו כלל תלמידי בית הספר, מכיתות א' ועד ו', סביב הנושא המרכזי השנתי, חגים ומועדים ותכנים מגוונים. אסנת הקפידה להתאים את חומרי הלמידה לשכבות הגיל השונות מתוך הבנה עמוקה של צרכי התלמידים ושל חשיבותה של למידה משמעותית ומותאמת.

בהמשך נבחרה אסנת לנהל את בית הספר. בתקופת כהונתה כמנהלת היא הובילה יוזמות פורצות דרך, שהותירו חותם משמעותי על בית הספר ועל הקהילה כולה.

אסנת הקימה את "כיתות קשר", מתוך תפיסה חינוכית עמוקה שלפיה ילדים עם צרכים מיוחדים צריכים להיות חלק בלתי נפרד מקהילת בית הספר. היא הקימה את פינת החי, ופתחה את שערי בית הספר לעולמות חדשים של תקשורת ומדיה - צילום, עיתונות, טלוויזיה והפקת סרטים תחומים שהיו חדשניים ויוצאי דופן באותה תקופה בבית ספר יסודי.

אסנת האמינה ביזמות, ביצירתיות וביכולת של כל מורה ותלמיד להשפיע ולפתח. מעל הכול, היא האמינה שבכל אדם יש אור, ותפקידה של מערכת החינוך הוא לראות אותו, להעצים אותו ולאפשר לו להאיר.

אסנת השאירה אחריה חותם עמוק על תלמידים, מורים, משפחות ועל קהילת מבוא הגליל כולה. דרכה החינוכית, היוזמות שהובילה והאמונה באדם ממשיכות להדהד גם היום.

יהי זכרה ברוך.

תמר וולפין

פִּינֵת הַהֶנְצָחָה / דוד אלמן

אָוִסִי אַדְלֶשְׁטֵיין ז"ל - (21/3/2013 - 20/7/1919)

אָוִסִי, מוֹוִתִיקִי הִיִּשׁוּב וּמִקְבֻצַּת הַמִּיִּסְדִּים.
אָוִסִי זָכוֹר בַּעִיקָר כִּמְנַהֵל מִפְעַל הַבּוֹנִים. לֵאחֹר מִכֵּן כִּמְנַהֵל מִפְעַל הַצַּעֲצוּעִים "גַּמְדָּא".
אָוִסִי בְּכָלֵל הָיָה אִישׁ חֲזוֹן רִצִּינִי. נִהְגָּה לְהַבִּיט הֵיטֵב קְדִימָה וְלֹא רַק מָה שִׁישׁ מִתַּחַת
לָאָף. חִיּוֹ לֹא הָיוּ קִלִּים. שׁוֹשְׁנָה זִוגְתּוֹ נִפְטְרָה הָרַבָּה מוֹקֵדֶם מְדִי
וְהוּא נִשְׁאָר לְטַפֵּל בִּילְדִיו כָּאֵב וְכָאֵם גַּם יַחַד.
אִפְשָׁר לְסַפֵּר רַבּוֹת עַל חִיּוֹ שֶׁל אָוִסִי, וְיֵשׁ הָרַבָּה מָה לְסַפֵּר!!

<https://khbbm1.wixsite.com/2013-01>

הַבִּיא דוֹד אֶלְמָן - פְּנִיּוֹת כְּלִשְׁהֶם הִפְנוּ אֵלַי - רַק לֹא בְּטֶלְפוֹן (בַּעִיִּית שְׁמִיעָה)

ארכיון כפר הנשיא הוא:

לאחדים - מערת האוצרות של עלי באבא
לאחרים - ניירת עבשה ופריטים משעממים

לאחדים - מקום לברר בו עובדות כשיש מחלוקות ושאלות
לאחרים - מקום עם אוסף בדיחות, איזה שטויות עשו כאן פעם...

לאחדים - הכל בו חשוב, הכל מעניין
לאחרים - רק כשמחפשים החלטה, נוהל או חוזה, נתוני אוכלוסיה, תמונות ועוד

לאחדים - ליבו הפועם, מרכז המורשת של הקיבוץ
לאחרים - איפה זה בכלל?

לאחדים - עם שאינו זוכר (ולומד ומכבד) את עברו, ההווה שלו דל, ועתידו לוט
בערפל (ותודה ליגאל אלון)
לאחרים - את מי מעניין מה היה פה פעם?

לאחדים - מה, אני יכול להוסיף **בעצמי** לארכיון האינטרנטי "כפר הנשיא סיפור
מקומי"? יופי! אוסיף מה שחשוב בעיניי, שישמר לדורות הבאים.
לאחרים - רוצה, אך אין לי מושג איך מוסיפים תמונה, לייק, סיפור או הערות

פשוט! מגלים "כפר הנשיא סיפור מקומי", וזה האתר הראשון שעולה

או קישור:

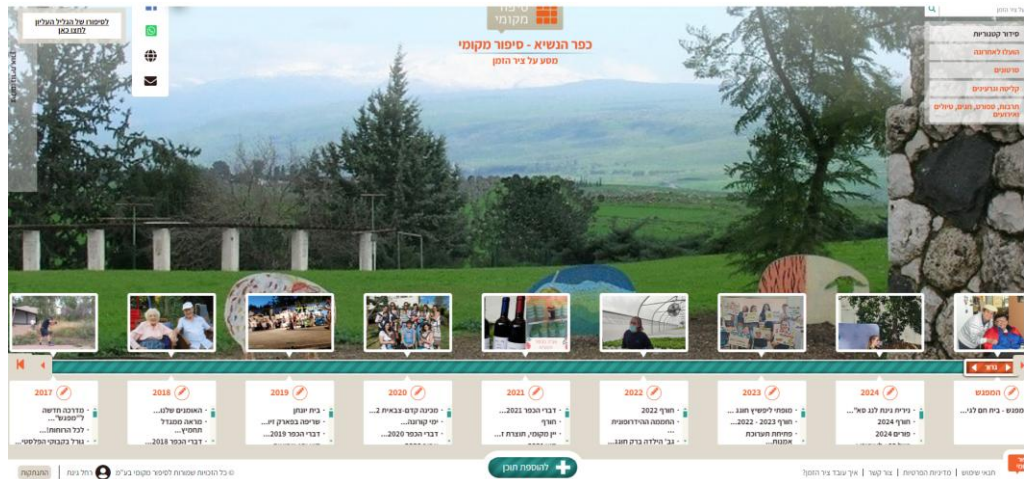
<https://khanassi.localtimeline.com/?lang=he&timeline=1&view=event&id=1079&showAsset=image&showId=2972&whatsapp=1>

הוסיפו תמונה או סיפור לסיפורנו המשותף, בנושאים החשובים לכם.

ענף? יזמות? **תרבות וחגים?** **חינוך?** **טיולים?** **בריכת השחייה?** **תשתיות?**
הרחבה? **פינות בקיבוץ?** **פאב?** **משק ילדים?** / החווה? **אמנות?** המכונה?

כל מה שמשמעותי וחשוב לנו שיישמר לדורות הבאים.

רוצים להתנדב להוספת תמונות, קטעי וידאו, זיכרון, סיפור, הערה, תיקון?

מוזמנים לפנות לרחל גינת בארכיון, או פשוט להוסיף באתר.

שנה טובה ומלאת אירועים וחוויות הראויים להנצחה.

להנאתכם, קישורים לדוגמא, מהאתר:

<https://khanassi.localtimeline.com/?lang=he&timeline=1&view=event&id=773&showAsset=video&showId=57&whatsapp=1>

<https://khanassi.localtimeline.com/?lang=he&timeline=1&view=event&id=1172&showAsset=video&showId=209&whatsapp=1>

נעים להכיר!

אנחנו גנדי, ענבל, נגה וקלמנטינה החתולה

עד ה-7 באוקטובר גרנו במנרה. בעקבות הפיני חיפשנו גן לגנה וכפר הנשיא קיבל אותנו בזרועות פתוחות. החום שבו קיבלו אותנו בגן נגע לליבנו ולשמחתנו, אחרי שהתגלגלנו ממקום למקום, מצאנו דירה ובאוקטובר 2024 עברנו לגור בקיבוץ.

מצאנו כאן קהילה מחבקת ועשירה באושר ונשמח להמשיך פה את חיינו.

שנינו אנשי לוגיסטיקה ומשרתי מילואים פעילים (מאוד!)

גנדי בן 39, מנהל חצר תפעולית במפעל 'חוליות' בשדה נחמיה, אוהב מחשבים ולבשל (טעים!)

ענבל בת 38, מלגזנית ואחראית מחסן במפעל 'שלא"ג' בשמיר, שרה במקהלת הגליל העליון.

נגה כמעט בת 5, ילדה סקרנית, נועזת ומתוקה, נמצאת כאן בגיל הרך כבר מגטון שחף ובעת בגן רימון.

אנחנו אוהבים קמפינג, טיולים בטבע ומוזיקה טובה.

גילנו בכפר הנשיא קהילה חמה ופעילה ואנחנו זוכים להנות מכל השפע שהקיבוץ מציע כמו לב הקיבוץ, הארון הקהילתי (שענבל גם מסדרת שיש לה שעה פנויה), משק הילדים, פאב, חגים, אירועי תרבות מגוונים וכמובן הבריכה בקיץ. בשנה האחרונה גם אימצנו שני חניכים במכינה וראינו בזה שלוחות חשובה!

אנחנו רואים את עצמנו כחלק בלתי נפרד מהקהילה ומחכים בציפייה להכות פה שורש.

נראה בשבילים

גנדי, ענבל ונגה

25.9 קובי צייכנר

נווה מון

26.9 תומר ברזילי

27.9 קורין שפרונג

טלית עומר

ברי פורת

יערה ויסבקר

איתן ויסבקר

28.9 עמית חייט

עמית דדוש

יעלה אזרן

29.9 סולי במנולקר

טל הלפר

תמר לניאדו

30.9 נמרוד סולומון

אופיר חיון

עומר לדרמן

1.10 דליה זלצברג

סיפור לשבת

ילד קטן / רחל טאוב

סבא דוד הסתכל על"י תולה את השרשרת האחרונה. "נו, סיימת? אפשר כבר ללכת?"

"כן סבא, שנייה אני רק אכין לי קפה ו... אתה יודע מה? אני אשתה קפה אחר כך. חיכית לי מספיק. אבל מה אתה אומר על הסוכה? יצאה יפה, נכון?"
 "בטח, שיבי, הסוכה משו משו! אני ממש מחכה שנאכל כאן בחג. בסוכות, זה ממש פלא, בלי להתאמץ מקיימים המון מצוות! רק מלשבת כאן מתחת לסכך..."

סבא הסתובב עם כיסא הגלגלים בסוכה ונישק כל דופן. הוא התלהב ממש כמו ילד קטן. אבל אצל סבא, זה תמיד היה ככה, תמיד הוא התרגש כמו ילד קטן, מאז שאני זוכר אותו. שבועיים לפני חנוכה החנוכייה כבר הייתה מצוחצחת והמתנות לנכדים היו עטופות, את המצות לפסח הוא היה קונה בדיוק ביום בו עלו על המדפים בסופר, ואני הייתי הילד היחיד שסבא מיד אחרי פורים פינה לו מקום במחסן עם איזה כיסא או שולחן ישנים שאפשר לשרוף בל"ג בעומר.

הורדתי אותו בזהירות בכבש המדרגות ויצאנו אל הרחוב. בבית הכנסת עורכים עכשיו מכירה של ארבעת המינים. סבא מהבוקר מחכה לי שאקח אותו ואני הייתי עסוק בבניית הסוכה. יצאנו ל"בין הזמנים" אתמול, אחרי יום כיפור שהיה מרגש ומיוחד בישיבה. מאז שכל האחים שלי התחתנו ורק אני נשארתי בבית, התפקיד של בניית הסוכה והקישוט, נשאר בעיקר מנת חלקי.

מחר אני רוצה לטייל עם חברים, לכן תקתקתי מהר את העבודה ודחסתי הכל ליום אחד. אבל סבא, שיהיה בריא, כל כך רצה כבר להגיע למכירה, שהוא כל רגע שאל אם כבר סיימתי... רק כשהשמעתי קצת שירים של "ושמחת בחגך" פתאום כאילו לחצו לו על "פליי", הוא התחיל למחוא כפיים ולרקוע ברגליים, הסיע את הכיסא כאילו שהוא מוביל רכבת. קטר בלי קרונות אחריו...

אני הולך עם סבא וחושב לעצמי על התמונות שבאלבום שרואים בהן את סבא מנדנד אותי בנדנדה ומאכיל אותי מילקי בכפית. אני אפילו זוכר איך שהיה מסיע אותי לגן בטיולון, ושואל אותי בדרך שאלות על עצים וציפורים. הייתי בן זקונים מפונק במיוחד... גם בגיל שרוב הילדים בגילי כבר היו הולכים יד ביד, אני תמיד רציתי שייקחו אותי בעגלה. ועכשיו כשאני מסיע את סבא בכיסא הגלגלים, עוברות בי מחשבות על איך שגלגל מסתובב בחיים... ועל שברירות הזמן...

"שיבי, אני מצטער אם קצת זירזתי אותך היום עם הסוכה. אתה לא יודע כמה זה קשה להיות תלוי באחרים. פעם ישר כשהייתי עושה הבדלה במוצאי יום כיפור, הייתי יוצא במהירות למכירה, מחכה עד שהמשאית עם הסחורה תגיע, כדי להיות הראשון שבוחר את האתרוג הכי יפה, והלולב הכי ישר. הייתי חוזר אחרי ארבע שעות, וסבתא בלה הייתה אומרת לי: "בשביל מה יצאת כל כך מוקדם, אם נשארת שם כשכולם כבר חזרו הביתה?"

סבא צחק בקול: "מה אני אעשה, פעם אחת בשנה, רק פעם אחת אני יכול לבחור ארבעה מינים, איך אפשר לעשות את זה מהר מהר? זו שמחה גדולה מדי! צריך ליהנות מכל רגע!"

"אבל עכשיו, כל דבר שאני רוצה לעשות, אני צריך לחכות שמישהו יהיה פנוי ויוכל לקחת אותי. ולפעמים אני מרגיש שאתם משנים את התוכניות שלכם בשבילי ואני גורם לכם לטרוח בשבילי יותר מדי. תדע לך, שיבי, זה לא קל".

"זה בסדר סבא, אנחנו עושים את זה באהבה", טפחתי לו על הכתף. איך שאני אוהב אותו, חשבתי. וזה באמת קשוח... לחשוב שלפני כל צעד שאני רוצה לעשות, הייתי צריך לחכות לעזרה.

הגענו לרחבת בית הכנסת שכבר המתה מאדם. סבא רק נכנס אל הרחבה והתחיל לדהור בין הדוכנים. ממש כמו ילד קטן שעכשיו הכניסו לחנות צעצועים והוא לא יודע מה לבחור למתנת יום הולדת. הוא עבר מדוכן לדוכן, משמש ובדק, שאל וחקר, אני בחרתי בתוך רבע שעה את הסט שלי, אבל ידעתי שלסבא זה ייקח קצת יותר זמן. העיניים שלו ברקו והוא היה מאושר. הוא התגלגל אליי במהירות וקרא בקולי קולות: "שיבי, שיבי, אתה לא מאמין איזה אתרוג מצאתי!" (לא משנה כמה פעמים אמרתי לו שיקרא לי אלישיב, ושיבי זה היה נחמד כשהייתי בן ארבע, שום דבר לא עזר... כבר הפסקתי לבקש...)

סבא הראה לי את האתרוג. "תראה איזה נקי, בחיים לא ראיתי כזה יפה. תדע לך שיבילי, האתרוג הוא כנגד הלב. כל פעם שאני מחזיק את האתרוג, אני מתפלל שהלב שלי יהיה נקי כמוהו."

אנשים התחילו להתאסף סביב סבא ולהתפעל מהאתרוג. האתרוג התחיל לעבור מיד ליד עד שסבא עצר אותם ואמר להם שייזוהו מאוד, שלא יפגם האתרוג המושלם שלו. רק המוכר שמכר לסבא את האתרוג הבין שיכל לעשות עסקה הרבה יותר מוצלחת ולמכור את האתרוג בהרבה יותר, כנראה לא העריך אותו כראוי... סבא הכניס את האתרוג לקופסה שלו ברוך ובעדינות, כמו אבן יקרה ושבירה.

לקח לסבא "רק" שעה לבחור לולב ועוד חצי שעה לבחור הדסים וערבות. הצטיידתי מראש במשניות כי ידעתי שבזכות סבא יהיה לי הרבה זמן ללמוד...

נתתי לסבא בקבוק מים, שישתה קצת... החיוך לא מש מפניו. על ברכיו היו מונחים ארבעת המינים ארוזים בקפידה. "קדימה, שיבי, אפשר לזוז."

התחלתי להסיע את סבא לכיוון הבית, אבל סבא אמר לי: "עצור רגע".
 "מה עכשיו, סבא? מה שכחת?"

"לא שכחתי כלום, אתה לא רואה שיש שם ילד עצוב ליד הברזייה?"
 האמת, שממש לא שמתי לב, יש כאן המוני אנשים, וילדים שמתרוצצים, איך
 אתה שמת לב, ריבונו של עולם? הוא ממש רחוק...
 "תיקח אותי לשם, נראה אם אפשר לעזור לו".

נאנחתי, "נו, סבא, ילדים עצובים מדי פעם, אולי עם רב עם חבר, או שאיבד
 שקל, מה הקטע ללכת אליו עכשיו?" אבל עם סבא אני לא מתווכח... בטח
 אחרי שכיווץ לי את הלב היום פעם אחת עם התלות שהוא מרגיש באחרים.
 אנחנו כבר בדרך אליו.

"מה קרה לך, חמוד?" שאל סבא את הילד. אני התרחקתי טיפה והסטתי את
 המבט לכיוון אחר, אני לא קשור לסיטואציה, מאיפה עכשיו סבא נפל על הילד
 הזה...

הילד באופן מפתיע שיתף פעולה והתחיל לספר לסבא בדמעות: "אני לא יודע
 מה לעשות. סבא שלי אמר לי ללכת לקנות לו ארבעה מינים. סבא שלי הוא
 ממש צדיק כזה, הוא נראה קצת כמוך עם כיפה וזקן, וכל היום קורא מתוך ספר
 תפילות. אבל אבא ואמא לא כל כך בקטע של מצוות. סבא היה בריא עד לא
 מזמן והוא כל שנה דאג לקנות ארבעה מינים, אבל השנה היה לו משהו ממש
 חמור... נראה לי קוראים לזה תשבץ".
 "אולי אתה מתכוון 'שבץ'", תיקן סבא.
 "כן, כן, זה בדיוק, והוא לא יכול יותר ללכת לבד לאף מקום. אפילו להתקלח לבד
 או ללכת לשירותים הוא צריך עזרה.

"כשהוא ביקש מאבא ואמא, הם אמרו שישתדלו, ואולי מחר, אבל הוא ידע שזה
 לא כזה חשוב להם, ויכול להיות שלא יקנו בסוף, הם גם מאוד עסוקים. אז הוא
 הסביר לי מה צריך להיות בארבעת המינים, למה לשים לב, והוא נתן לי שטר
 של 50 שקל, כי זה מה שהיה לו, ואמר לי שאנסה להביא את ארבעת המינים
 הכי יפים שאפשר. אבל המוכרים פה לא ממש "שמו עליי", ראו ילד בלי כיפה,
 ונתנו לי ארבעה מינים מעפנים. הלולב, נגיד די בסדר, וההדסים והערבות גם
 כן. אבל האתרוג... הוא ממש לא יפה. סבא אמר לי שהוא צריך להיות חלק בלי
 כתמים ואני רואה שיש עליו כמה..."

סבא הסתכל על האתרוג של הילד... הוא באמת לא היה יפה במיוחד, לא
 בצורה, לא בצבע ובטח לא בכמות הנקודות החומות
 שהיו עליו.

"תראה", אמר לו סבא, "האתרוג הזה הוא כשר. זה
 בטוח. הוא לא פסול בכלל". "נכון, אבל רציתי לשמח את
 סבא והמוכרים אמרו לי שבכסף הזה, זה מה שיש
 וזהו!"

סבא הסתכל על הילד והסתכל על קופסת האתרוג שלו שהייתה מונחת על ברכיו. ואני רק חשבתי לעצמי... לא, הוא לא הולך לעשות את זה, לא נכון. אפילו עצמתי עיניים כדי לא לראות את זה קורה...

אבל סבא, כמו סבא, עשה, ועוד איך עשה! "תראה חמודי, איך קוראים לך?" "אסף".

"אסף! זה שם כל כך יפה, בדיוק מתאים לחג האסיף!" אתה יודע איזה איבר בגוף שלנו דומה לאתרוג? אסף נענע בראש לשלילה...

סבא המשיך: "האתרוג מאוד דומה ללב. אתה קנית אתרוג מכל הלב כדי לשמח את סבא שלך, זה אומר שהלב שלך נקי, ואתה אוהב לשמח ולעשות מעשים טובים. תראה יש לי פה אתרוג ממש יפה וממש מהודר, שבטוח ישמח את סבא שלך". סבא הוציא את היהלום, כלומר את האתרוג, מתוך הקופסא, והראה לילד, הילד כמעט הסתנוור.

"וואו, איזה אתרוג יפה, מה זה, הוא נקי לגמרי לגמרי, אין עליו שום סימן". "נכון, אסף, נכון, כמו הלב שלך! עכשיו תלך לסבא שלך ותשמח אותו עם האתרוג הזה. אבל יש לי בקשה. אתה יכול להביא לי את האתרוג שאתה קנית?"

"מה, את האתרוג האיכס הזה?"

"כן, כן, בדיוק. אתה לימדת אותי משהו מאוד חשוב עכשיו. האתרוג הזה שקנית באהבה לסבא, עליו אני רוצה לברך שבעה ימים. אין ראוי ממנו".

אסף וסבא עשו "החלפות" עם האתרוגים.

"ורק דבר אחרון", אמר סבא, "אני רוצה להגיד לך. תמיד שרים בסוכות: "ושמחת בחגך" למרות שזה נכון לכל החגים. אתה תשתדל להיות תמיד **"ושמחת בחיך"**. תהיה תמיד בשמחה! חג שמח אסף! תמשיך לשמח את סבא שלך, תבקש מאבא ואמא להביא אותו קצת לבית הכנסת פה"...

אסף התחיל ללכת מהר הביתה, נזהר על האוצר שבידיו. עצוב הוא כבר לא היה.

"אין, סבא, אתה כל פעם מפתיע אותי מחדש" אמרתי. סבא צחק בקול ואמר: "אתה יודע איזו מחמאה זו לזקן כמוני, לשמוע שהוא מצליח עוד להפתיע?"

"יכולת לתת לילד הזה עוד קצת כסף לקנות משהו יותר מהודר, יכולת גם ללכת למוכרים פה שמכירים אותך ולהגיד להם להחליף בארבעה מינים יותר משובחים... אבל להחליף את האתרוג המהודר שלך באתרוג המצ'וקמק הזה... זה כבר ממש לא הגיוני".

סבא רק ענה: "מה אנחנו בכלל מבינים בהיגיון? אני רק מתפלל שיהיו לרצון אמרי פי והגיון ליבי לפניך... אין כמו אתרוג של ילד קטן שעשה מצווה בלב שלם ותמים".

חג סוכות היה נפלא, כולם החמיאו על הסוכה היפה, והיו ארוחות, ריקודים והרבה שמחה תחת הסכך. סבא חיכה בהתרגשות לנכדים ולנינים ודאג שתהיה לו קערת שוקולדים, כדי לחלק למי שענה על שאלה בנושא סוכות, תשובה נכונה. הוא הצליח להגיע ברוב הפעמים לבית הכנסת, נטל את ארבעת המינים כשאושר נסוך על פניו. שר הלל בדבקות והסתובב בהושענות.

אבל שום שמחה ושום ריקוד לא השתוו למה שהתרחש בשמחת תורה בבית הכנסת. הגענו חגיגים ושמחים לתפילה, התחלנו את ההקפות בתוך בית הכנסת ואז ישנה מסורת שעושים את ההקפה האחרונה בחוץ, ברחבה, באוויר הפתוח כשיש מקום גדול יותר להתפרש עליו. אבא הוציא את סבא החוצה וסבא מחא כפיים ושר, פתאום הוא צעק: "אספי". שם, ממש שם, ליד הברזייה, בדיוק באותו מקום שבו פגשנו בו לראשונה, עמד אסף עם כיסא גלגלים לפניו. בכיסא ישב אדם מבוגר, נראה קצת נבוך. סבא כבר התחיל להתגלגל לכיוונו ואבא דידיה אחריו, לא מבין מי זה אספי ומיהו האיש הזה.

האיש המבוגר לחץ את ידו של סבא, אפשר היה לראות שצד אחד שלו מתפקד והשני לא כל כך... כשדמעות בעיניו הוא אמר לסבא בקול חלוש וקצת לא ברור: "תודה... על... האת...רוג."

סבא צבט קלות על לחיו של אסף ואמר לו: "כל הכבוד שהבאת את סבא, אין כמו שמחה של שמחת תורה!" ומיד הוציא מכיסו שוקולד ונתן לו. המון הרוקדים קלט את מפגש כיסאות הגלגלים המרגש, והחלו להקיף את אבא שלי שמחזיק את סבא, ואת אסף שאוחז בכיסא של סבא שלו. הניחו על סבא ספר תורה קטן, מה שגרם לעור פניו לקרן עוד יותר.

אני צופה מהצד ומביט במחזה המטריף הזה.

ספר תורה ושני מבוגרים שחצו מזמן את גיל ה-90, חרושי קמטים ועטורי זקן, בעיניים נוצצות, כשמסביבם מעגלים מעגלים בשירה עצומה: "כי אורך ימים ושנות חיים ושלום יוסיפו לך". סבא הוציא מהכיס בזהירות חופן של סוכריות טופי וזרק אותן לחלל, לקול צהלות ילדים שהחלו בזחילה לתפוס אותן מהקרקע.

אני יודע שסבא לא יחיה עוד שנים רבות, ואני יודע שכולם יחשבו מה לכתוב על המצבה שלו, ואילו פסוקים ואמרות שפר יתגלגלו על לשונם כשהוא כבר לא יהיה איתנו, אבל הנשמה שלו תעשה המון שמח למעלה בשמיים.

אני יודע שבלב שלי יהיה חרוט:

כאן חקוק סבא דוד,

שעלז בתורה כדוד המלך,

והיה נקי כפיים כאתרוג מהודר,

ושמח והתלהב כמו ילד קטן,

והיה תמים עם אלוקיו כמו ילד קטן.

והלב שלו היה טהור ומזוקק כמו ילד קטן.

והוא קיים בכל מאודו: "ושמחת בחייו".

"לחייו, סבא, לחייו!"

